

YEARBOOK OF THE INTERNATIONAL FOLK MUSIC COUNCIL, ALEXANDER L. RINGER, Editor, Published for the International Folk Music Council by the University of Illinois Press, Urbana, Chicago, London, vol. 1, 1969, 270 str.; vol. 2, 1970, 179 str. — CHARLES HAYWOOD, Editor, Published by the International Folk Music Council with assistance of the International Music Council under the auspices of the UNESCO, vol. 3, 1971, 203 str.

Godišnjak se pojavljuje kao novi oblik i nastavak izdavačke djelatnosti Međunarodnog savjeta za narodnu glazbu. Od osnutka Savjeta izdavačka djelatnost se odvijala preko glasila »Journal of the International folk Music Council« sve do 1969. godine, kada je njegov vanjski izgled i naslov izmijenjen u sadašnji. No koncepcija samog glasila kao izvještaja s konferencija uglavnom je ostala ista.

Prvi članak prvog sveska »Godišnjaka« (1969), pod naslovom *Dvadeset i jedna godina Međunarodnog savjeta za narodnu glazbu*, kojem je autor Maud Karpeles, zamišljen je kao detaljni izvještaj i povijesni pregled djelovanja Savjeta od njegova osnutka 1947. godine. Organizacijama prethodnicama mogu se smatrati Englesko društvo za narodni ples i pjesmu kao i Britanski nacionalni komitet za narodne umjetnosti, iz kojih je potekao Međunarodni savjet za narodni ples, a 1947. godine nastao je Međunarodni savjet za narodnu glazbu. Na osnivačkom sastanku zacrtani su i radni zadaci Savjeta: da pomaže čuvanju, izvođenju i širenju narodne glazbe svih zemalja, da unapređuje komparativne studije narodne glazbe i da potiče razumijevanje i prijateljstvo među narodima preko općeg zanimanja za narodnu glazbu. Savjet je djelovao uglavnom kao središte za sabiranje i objavljivanje informacija, čime je omogućivao razmjenu gledišta. Konkretno, taj rad je vidljiv u održanim konferencijama, izdavanju dvadeset brojeva »Journal of the IFMC«, bibliografija i kataloga. Poseban oblik rada Savjeta predstavljaju studijske skupine za plesnu terminologiju, za narodne glazbene instrumente, za sistematizaciju narodnih pjesama, za istraživanje povijesnih izvora evropske narodne glazbe i za povijesno istraživanje afričke glazbe. Kao poseban zadatak, koji se nametnuo tijekom vremena, pojavilo se obavještavanje i usmjeravanje javnog mišljenja o današnjoj izvornoj narodnoj glazbi preko Radio-komiteta pomoću medija radija i televizije. Prikazujući tako bogatu djelatnost Savjeta, autorica članka ipak primjećuje da je malo učinjeno na sabiranju građe. Zato predlaže kao zadatak Savjeta da u suradnji s drugim tijelima organizira u svjetskim razmjerima sustavno zvučno i filmsko snimanje narodne glazbe.

Godišnjak sadrži velik broj prikaza knjiga, popise primljenih publikacija, prikaze diskografskih izdanja i dr.

Pored uvodnog članka Maud Karpeles »Godišnjaci« sadrže još trideset i jedan članak, koji se mogu tematski podijeliti u pet skupina I. Općenito: W. Wiora, *Razmišljanja o problemu: koliko je star pojam narodne popijevke?* (sv. III); E. Stockmann, *Sirenje glazbenih instrumenata kao međuetnički proces komuniciranja* (sv. III); V. Proca-Ciorrea, *Jezik i vokabular pokreta* (sv. II); A. M. Dauer, *Istraživački filmovi u etnomuzikologiji, ciljevi i dostignuća* (sv. I); D. Carpitella, *Etnomuzikološko istraživanje i glazba dvadesetog stoljeća* (sv. II); J. Blacking, *Vrijednost glazbe u ljudskom iskustvu* (sv. I); W. Salmen, *»Stare melodije« i narodna glazba u skladbama Paula Hindemitha* (sv. I); G. W. Boswell, *Neutralni ton kao pojava koja je ovisna o tekstu narodne popijevke* (sv. II).

II. Teme o ljestvicama i tonalitetu: N. Cazden, *Pojednostavljena klasifikacija tonskih načina tradicionalnih angloameričkih napjeva* (sv. III); M. Kitahara, *Model sinkretizma u ljestvicama* (sv. II); M. McLean, *Analiza 651 ljestvice plemena Maori* (sv. I); L. F. Ramon y Rivera, *Ljestvične tvorbe u latinskoameričkoj narodnoj glazbi* (sv. I).

III. Prikazi pojedinih instrumenata: J. Elsner, *Napomene o velikom Argulu* (sv. I); P. R. Cooke, *»Ludaja«, poprečna flauta iz istočne Ugande* (sv. III).

IV. Teme koje obrađuju istovremeno postojanje dvaju različitih glazbenih tradicija na području različitih etničkih skupina: H. Shields, *Tradicije pjevanja dvojezičnih općina u sjeverozapadnoj Irskoj* (sv. III); S. Baud-Bovy, *Pjesme sjevernog Epira i Ponta* (sv. III); A. A. Mensah, *Bimuzikalnost plemena Ndebele-Soli u Zambiji* (sv. II).

V. Teme iz narodne glazbe evropskih i izvanevropskih naroda: a) evropski narodi — V. Proca-Ciortea, *O ritmu u rumunjskim narodnim plesovima* (sv. II); B. Sarosi, *Ciganski glazbenici i mađarska seljačka glazba* (sv. II); R. Petrović, *Neki aspekti formalnog izraza u srpskim narodnim pjesmama* (sv. II); V. M. Beljajev, *Ruska »protjažnaja« (otegnuta) narodna pjesma* (sv. I); V. Vinogradov, *Pjesme etničke skupine Akyna o Lenjnu* (sv. II); B. Krader, *Neke novije publikacije o narodnoj glazbi u SSSR-u* (sv. II); F. Collinson, *Povijesni pregled škotske glazbe* (sv. III); b) izvanevropski narodi — I. M. Mapoma, *Upotreba narodne glazbe kod nekih crkvenih kongregacija Bemba u Zambiji* (sv. I); A. Euba, *Novi oblici glazbene drame kod plemena Yoruba: uvodna studija* (sv. II); J. Blacking, *Skrovita i vanjska struktura glazbe Venda* (sv. III); A. Bake, *Plesovi sa štapićima u Indiji* (sv. II); F. Hoerbinger, *Narodna glazba u sustavu kasta u Nepal* (sv. II); O. Lewin, *Narodna glazba Jamaike* (sv. III); A. Green, *Poslušajte izbor tih krasnih duhovnih pjesama* (sv. II).

Prikazivanje svih članaka iz ta tri godišnjaka prekoračilo bi nužna prostorna ograničenja, pa ću prikazati samo određene članke. Članak o ruskoj »otegnutoj« pjesmi važan je zbog uske povezanosti strukture teksta s glazbenom strukturom, a članak o ritmu u rumunjskim narodnim plesovima zbog obrađenih ritmičkih obrazaca koji mogu biti od koristi u komparativnim studijama. Članak o velikom Argulu (egipatskom glazbalu) prikazujem zbog nekih srodnosti tog instrumenta s našim diplomom (oboje su instrumenti s burdonskom sviralom i imaju ujedno udarni jezičak). Ostale članke, kao, što su *Širenje glazbenih instrumenata kao međuetnički proces komuniciranja. Razmišljanja o problemu koliko je star pojam narodne popijevke, Ciganski glazbenici i mađarska seljačka glazba* kao i članak *Neutralni ton kao pojava koja je ovisna o tekstu narodne popijevke* prikazat ću zbog posebno zanimljive problematike.

V. M. Beljajev u članku *Ruska »protjažnaja« otegnuta narodna popijevka* istražuje razvitak strukture ruske narodne popijevke u njenu najrazvijenijem žanru, u otegnutoj popijevci. Konstatirajući kako je melodijski dah pjesme u uskoj vezi s posebnim mogućnostima oblikovanja i proširivanja teksta (kao što su umetanja u osnovni tekst emocionalnih usklika, dodatnih riječi ili

česta ponavljanja određenih riječi u cjelini ili napola prekinutih), Beljajev obraća pažnju na analizu strukture tekstova tih pjesama. Čini to na primjeru četiriju pjesama: pjesme bjegunca iz Sibira *Tresle su se planine i doline*, lirske vojničke koračnice *Cesta* (prikazane u dvije varijante teksta), lirske narodne pjesme *Dodijale su mi noći* i sibirske pjesme *Jenisej*. U zaključku se Beljajev osvrće na neke aspekte općeg glazbenog sadržaja priloženih primjera pjesama.

V. Proca—Ciortea u članku *O ritmu u rumunjskom narodnom plesu* nastoji razjasniti dva pitanja: kakve su značajke ritma rumunjskih narodnih plesova kada je odijeljen od kompleksnosti drugih pojava i koje su karakteristike ritmičke formule tih plesova. S tim je ciljem istražena zbirka od 1100 varijanta narodnih plesova, koja predstavlja građu koreografske sekcije Instituta za folklor u Bukureštu, sakupljenu u preko 80 ispitivačkih središta. U izdvajanju obrazaca pokreta iz živog materijala bio je odlučujući ritmički aspekt pokreta temeljenih na biomehaničkoj ravnoteži tijela. Zbog toga su svi obrasci u članku izdvojeni iz organskih cjelina (koreografskih motiva), bez obzira na činjenicu što s metričko-ritmičkog gledišta predstavljaju ili ponavljanje ili spajanje različitih malih cjelina. Ciortea je ustanovila kao opću značajku rumunjskog plesnog repertoara (u 80% slučajeva) prisutnost binarnih ritmičkih obrazaca koji se mogu, od jednostavnijih do složenijih, razlikovati u četiri skupine. Autorica je te oblike prebacila u ritmičke stope antičkog stiha. U prvoj i drugoj skupini su jednostavni i podijeljeni binarni ritmovi, a u trećoj i četvrtoj dvije vrste sinkopiranih ritmova. Ciortea je utvrdila 56 obrazaca pokreta koje je klasificirala po sličnosti u 11 skupina (osam binarnih i tri trinarne). Autorica donosi tri tabele, od kojih prve dvije predstavljaju novost, jer u njima prikazuje usporedno odvijanje ritmičkih elemenata koji se pojavljuju sinkretski u melodiji, toptanju (udaranju nogama), koracima, okretanjima i usklikima. Treća tabela prikazuje ritmičke obrasce prema geografskoj rasprostranjenosti i učestalosti.

J. Elsner piše o temi *Napomene o velikom Argulu* i daje iscrpne podatke o egipatskom narodnom glazbalu tipa dvostrukog klarineta s jednom dužom burdonskom sviralom. Razjašnjava etimologiju naziva i nabroja različite narodne nazive glazbala i njegovih pojedinih dijelova. Navodi mjere glazbala. Govori o melodijskim mogućnostima, koje obuhvaćaju tri različita modusa, svaki sa svojim središnjim tonom; visina tih tonova kao i oblik modusa mijenjaju se skraćivanjem duže burdonske svirale.

W. Wiora iznosi *Razmišljanja o problemu: koliko je star pojam narodne pjesme?* Potaknut tvrdnjama da je pojam narodne pjesme tek »niže« kulturno nasljeđe (teorija iz kruga znanstvenika Hansa Naumanna) i da sama narodna pjesma ne postoji u smislu naziva koji se upotrebljavao od Herdera do danas (Ernst Klusen), Wiora želi u ovom članku opovrći sve te tvrdnje. Citirajući Herdera i tumačeći Herderov pojam narodne pjesme, nastoji prikazati kao neispravno Klusenovo tumačenje Herderovih misli o narodnim pjesmama. Pronalazeći niz naziva od antičkih vremena do Herdera, koji u osnovi imaju isti smisao ili se pojmovno djelomično poklapaju s Herderovim pojmom narodne pjesme, nastoji dokazati kako naziv i pojam narodne pjesme nije Herderov izum. B. Sarosi u članku *Ciganski glazbenici i mađarska seljačka glazba* sažima postojeće znanje s tog područja i sugerira moguće smjerove daljih istraživanja. Na početku članka, prilaže obilnu bibliografiju, počevši od Liszta do najnovijih radova, poput ispitivanja Istraživačke skupine za narodnu glazbu Mađarske akademije nauka i Odjela za narodnu glazbu Etnografskog

muzeja u Pešti, radove pokojnog L. Lajtha i dr. U nastavku članka daje vrlo dokumentirane odgovore na ova pitanja: kako su se ciganski glazbenici naselili u mađarskim selima; što su od njih očekivali seljaci tradicionalnih nazora; kako i kojim sredstvima su dali svoj doprinos mađarskoj seljačkoj glazbi.

E. Stockmann piše o temi *Širenje glazbenih instrumenata kao međuetnički proces komuniciranja*. Autor počinje svoj članak prikazujući razvitak znanstvenog istraživanja narodnih glazbenih instrumenata evropskih i izvan-evropskih naroda, od početaka, kada je ono imalo za cilj stvaranje neke vrste inventara glazbala u svijetu i opisivanje glazbala s pozitivističkom metodom, preko sistematizacije glazbenih instrumenata Hornbostela i Sachsa, sve do primjene učenja o kulturnim krugovima (monogenetske teorije) u djelima Sachsa, Hornbostela i Wachsmanna. Stockmann odaje priznanje Sachsu i Hornbostelu, koji su postavili tezu da je današnja proširenost glazbenih instrumenata proizašla iz povijesnog razvoja, uglavnom preko migracija određenih naroda i razmjene glazbala između određenih etničkih skupina, što znači kulturnom razmjenom. Pisac smatra da je baš ta kulturna razmjena područje za koje treba razviti teoretske postavke o toku samog postupka, uočiti i odrediti činioce koji su uključeni u postupak i pokušati stvoriti potrebnu metodologiju za istraživanje. Stockmann nastoji primjenom metode kibernetičkih modela, teorije informacija, odnosno semiotike, iznaći rješenja za istraživačke probleme u organologiji.

G. W. Boswell u članku *Neutralni ton kao pojava koja je ovisna o tekstu narodne popijevke* analizira 800 narodnih napjeva i zapaža da na pojavu neutralnog tona utječu oblici vokala i njihovo mjesto u rasporedu različitih konsonanata u slogovima.

Krešimir Galin

JAHREBUCH FÜR VOLKSLIEDFORSCHUNG, Im Auftrag des Deutschen Volksliedarchivs herausgegeben von ROLF WILH. BREDNICH, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 15. Jhrg., 1970, 232 str.; 16. Jhrg., 1971, 280 str.; 17. Jhrg., 1972, 292 str.

Petnaesto godište poznatog i uvaženog godišnjaka što ga izdaje Njemački arhiv za narodne pjesme sadrži 6 rasprava, 69 recenzija i 6 kraćih saopćenja.

Ernst Klusen u članku *Dokumentationsprobleme musikalischer Volksliedkunde im Lichte wissenschaftlichen Selbstverständnisses* traži da se promijeni odnos dokumentacije prema objektu svoga istraživanja, tj. prema skupljanju i proučavanju narodne poezije. Premda bi dokumentacija trebala biti objektivna, Klusen navodi da nije bilo tako. Prvi sakupljači (Herder, Goethe, Arnim, Brentano) povodili su se za estetskim kriterijima, pa su sabirali od narodnog blaga samo ono što je odgovaralo njihovim estetskim principima. Pedagozi 19. st. obraćali su pažnju samo moralno besprijekornim pjesmama. I ideološko stajalište igralo je znatnu ulogu, pa je svaki sakupljač skupljao pjesme sa stajališta svoje ideologije, a suzbijao one koje nisu bile u skladu s njegovim nazorima. Time se narodna predaja idealizirala, pedagogizirala i ideologizirala, a dokumentacija se time sputala i ideološki obojila. I sadašnja